

Türk Dünyası Genç Yetişkinlerinin Eğitim Yaşantıları ile Psikolojik Durumları Üzerine İnceleme

A Study on the Educational Experiences and Psychological Conditions of Young Adults of the Turkic World

Asiye DURSUN (Sorumlu yazar / Corresponding author)

Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü,
asiyedursun26@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4033-0034

Özet

Bu araştırma, Türk Dünyasını oluşturan farklı ülkelerdeki genç yetişkinlerin yaşantılarını psikolojik durumları ve eğitim yaşantıları boyutundaki alan yazın bağlamında gözden geçirmeyi amaçlamaktadır. Genç yetişkinlik, ülkenin geleceğini belirleme adına önemli bir gelişim dönemi olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle bu dönemdeki bireylerin yaşantılarının anlaşılması önemli hale gelmektedir. Ayrıca 2023 yılında, İstanbul'un Türk dünyası gençlik başkenti seçilmesi, gençlerin Türk Dünyası için önemini akla getirmekte ve onların yaşantılarının anlaşılmasının daha anlamlı kalacağını düşündürmektedir. Genç yetişkinlik döneminde bireylerin psikolojik durumlarının ve eğitim yaşantılarının geleceklerini şekillendirecek temel iki unsur olduğu göz önüne alınarak ilgili alan yazın olumlu ve olumsuz farklı bakış açıları ile değerlendirilmektedir. Bu açıdan araştırma bir derleme çalışması olarak sunulmuştur. Çalışma sonucunda farklı ülkelerde bile olsalar eğitim konusunda farklı zorluklar yaşayan genç yetişkinlerin, baş etme konusunda zorlandıkları noktalar olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Türk Dünyası genç yetişkinlerini bir çatı altında toplayıp güçlü kılacak farklı çalışma ve platformların farklı fırsatlar sunduğu görülmektedir. Bu bağlamda, genç yetişkinleri daha iyi anlamak ve Türk dünyası çatısı altında daha güçlü bir nesil oluşturmak için eğitim sistemindeki yetersizliklerin güçlendirilmesi, toplumsal hayatta karşılaşılabilecek durumlara karşı baş etme becerilerinin artırılması ile psikolojik açıdan yaşanabilecek zorluklara önleyici ve iyileştirici çalışmalar planlanması önerilmektedir. Ayrıca Türk Dünyası gençlerini bir araya getiren çalışma ve platformlar konusunda bilgilendirmelerin artırılarak gençlerin bu fırsatlardan yararlanması sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Türk Dünyası, genç yetişkinler, eğitim, psikolojik durum

Abstract

This research aims to review the lives of young adults in different countries that make up the Turkic World, in the context of the literature on their psychological states and educational experiences. Young adulthood can be considered as an important developmental period in determining the future of the country. Therefore, it becomes important to understand the lives of individuals in this period. In addition, the selection of

Atıf / Citation: Dursun, A. (2024). Türk dünyası genç yetişkinlerinin eğitim yaşantıları ile psikolojik durumları üzerine inceleme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 24(1), 317-337. <https://doi.org/10.32449/egetid.1376803>

Istanbul as the youth capital of the Turkic world in 2023 brings to mind the importance of young people for the Turkic World and suggests that understanding their lives will make it more meaningful. Considering that the psychological states and educational experiences of individuals during young adulthood are two basic elements that will shape their future, the relevant literature is evaluated from different positive and negative perspectives. In this respect, the research is presented as a compilation study. As a result of the study, it is noteworthy that young adults who experience different difficulties in education, even if they are in different countries, have difficulties in coping. However, it is seen that different studies and platforms offer different opportunities to gather the young adults of the Turkic World under one roof and make them stronger. In this context, in order to understand young adults better and create a stronger generation under the umbrella of the Turkic world, it is recommended to strengthen the inadequacies in the education system, increase coping skills against situations that may be encountered in social life, and plan preventive and remedial studies against the psychological difficulties that may be experienced. In addition, young people can benefit from these opportunities by increasing information about the activities and platforms that bring together the youth of the Turkic World.

Keywords: Turkic World, young adults, education, psychological status

Geniş bir coğrafyada, Türk kimliği altında farklı kültürleri barındıran Türk Dünyası, tarihsel geçmişi bakımından oldukça önemli bir yapı sergilemektedir. Nitekim Türk toplulukları, dünyanın farklı bölgelerinde farklı devletler içinde yaşamaktadırlar (Alyılmaz, 2015, s. 70). Bu bağlamda Türk Dünyası batıda Kosova, Karadağ'dan doğuda Moğolistan'a kadar uzanmakta, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan Türk devletlerini, Doğu Türkistan, Tataristan, Çuvaş, Başkurdistan, Saha-Yakutistan, Altay, Karaçay, Balkar gibi yarı özerk bölgeleri ve dünya üzerinde Türklerin yaşadığı yerleri temsil etmektedir (Bay ve ark., 2017, s. 58). Türk Dünyası olgusu, 1991 yılından sonra bağımsız Türk devletlerinin uluslararası sistemde ve uluslararası siyasette eşit ve egemen hale gelmesiyle ideolojik bir hayalden siyasi bir gerçeğe dönüşmüştür (Yaldız, 2023, s. 61). Bununla birlikte Türk Dünyası'nda gözlemlenen nüfusun hızlı artışı ve genç sayısının oldukça fazla olması dikkat çekmektedir (Veliyev, 2009, s. 108). Ayrıca İstanbul, 2023 yılı Türk Dünyası Gençlik Başkenti seçilmiştir. Genç yetişkinlik dönemine dair farklı kriterler sunulmasına rağmen genellikle 18-24 yaşlar arasında başladığı varsayılmaktadır (Ataç, 1991). Bu dönemde bireylerin; eş seçimi yapmaları, eşle birlikte yaşamayı öğrenip bir aile kurmaları, bir meslek sahibi olmaları, yetişkinler dünyasına özgü vatandaşlık ve çocuk yetiştirme gibi sorumlulukları yerine getirmeleri beklenmektedir (Havighurst 1953). Genç yetişkinlerin, yetişkin rollerine hazırlandığı ve kimlik kazanımını gerçekleştirdikleri bir dönemde oldukları düşünüldüğünde neler yaşadıkları, sorunlarının neler olduğu ve destek kaynakları önem kazanmaktadır. Gelecekte nitelikli ve psikolojik açıdan sağlam yetişkinlerin oluşturacağı Türk Dünyası için bugün onların yaşantılarını anlamak ve bu doğrultuda çalışmalar yapmak oldukça

gereklidir. Bir toplumu ileriye götürecek iki unsurun eğitim ve psikolojik açıdan sağlıklı yetişkinler olduğu düşünüldüğünde; genç yetişkinlerin bu iki alanda neler yaşadıkları önem kazanmaktadır. Bu nedenlerle bu çalışmada Türk Dünyası genç yetişkinlerinin eğitim yaşantıları ve psikolojik durumları ele alınmıştır.

Genç Yetişkinlerin Eğitim Yaşantıları

Türk Dünyasında yaşayan genç yetişkinlerin, birbiri ile temas edebilecekleri, devletlerine, kökenlerine, tarihlerine ilişkin bilinç kazanabilecekleri yapıların başında eğitim sisteminin geleceği düşünülebilir. Nitekim bir ülkenin kalkınmasında toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel avantajları kadar eğitime verilen öncelik de belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Devletlerin eğitim politikasının temel amacı, her yurttaş için özgür ve eşit fırsatlara dayalı, uluslararası standartlarda ulusal bir eğitim sistemi oluşturmak olmalıdır (Ergin ve ark., 2021, s. 76). Türk Dünyası coğrafyasında, geçmişte yüzyıllar boyunca ortak bir kültür çerçevesinde yaşayan ve bağ kuran insanlar, aynı kültürel kod ve genlerine sahipken, dil, din, inanç ve ırk bakımından ise neredeyse aynı özellikleri taşımaktadır. Dolayısıyla Türk Dünyası devletlerinin güçlü kalıp birlikte hareket etmeleri için ortak eğitim sistemi oluşturmaları önem kazanmaktadır. Eğitim sisteminin ana unsurlarından biri ise dildir. Bu bağlamda Türkiye, KKTC, Azerbaycan ve Özbekistan'da devlet dili, eğitim dili olarak kullanılırken Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan'da Rusça resmi eğitim dili olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte kademelere göre Türk Dünyasındaki eğitim sisteminin amaçları şu şekildedir (Akkaya ve ark., 2022, s.121):

- Türk Dünyası'nda okul öncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini desteklemek, onları bir üst eğitim kademesine hazırlamak, ulusal değerler ve dil becerisi kazandırmak, yetişkin rollerine hazırlayarak sosyalleşmelerini sağlamaktır.
- Türk Dünyası'nda ilkökul eğitimin amacı, vatandaş olma bilinci ve ilgi yetenekleri doğrultusunda kariyerini seçmesini sağlamak, okula katılım, motivasyonu sağlama ve özgüveni desteklemek ile millî birlik beraberliğe dayalı ortak duyguların geliştirilmesi sağlanmaktadır.
- Türk Dünyası'nda ortaokul eğitimin amacı; iletişim becerilerini kazandırmak temel düzeyde bilgisayar kullanmak ve farklı değerleri benimsemeye destek olmak, mesleki yetenek ve potansiyelleri ortaya çıkarmak, mantıksal düşünme becerilerini teşvik ederek gelecek planları yapmalarına destek olmaktadır.
- Türk Dünyası'nda lise/ortaöğretim eğitimin amacı; genel kültür ve değer yargısı kazandırmak, toplumsal sorunlara duyarlılık ve ülke kalkınmasına katkıda bulunmayı önemsemek, öğrencileri amaçları doğrultusunda yükseköğrenime veya farklı iş alanları ile günlük yaşama hazırlamaktır.

Türk Dünyası devletlerinde yaşayan genç yetişkinlerin benzer dillerde ve ortak eğitim amaçları noktasında birleşmiş olmaları bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Nitekim ortak eğitim sistemi Türk Dünyası genç yetişkinlerinin bakış açısını temel bir çatı altında birleştirebilir. Bu bağlamda Türk devletlerinin benzer kültür, dil, din ve ortak gelenekleri iş birliklerinin gelişmesi için temel oluşturmakta, gençler arasında spor ve eğitim iş birliğinin geliştirilmesi için düzenlenen forumlar benzeri çeşitli fırsatlar barındırmaktadır (Mustofaev, 2022, s. 111). Buna katkı sunacak bir diğer yapı ise Türksoy olarak adlandırılan ve Türk halklarının ortak kültür, dil, tarih, sanat, gelenek ve göreneklerini keşfetmek, geliştirmek, korumak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla kurulan uluslararası teşkilat, ilgili ülkeler arasında bağ kurulmasını, iş birliği geliştirilmesini ve kültürel uyumu kolaylaştırmaktadır (Kaseinov, 2015, s. 20). Nitekim Türksoy'un asli görevi Türki Cumhuriyetler arasındaki kültürel ilişkileri koordine etmek olmasına rağmen ekonomi, güvenlik, yönetim, teknoloji ve eğitim gibi farklı alanlarda iş birliğini teşvik etmeyi de amaçlamaktadır. Türk Dünyası'ndaki eğitim ve bilim iş birliğine yönelik kurulan bir diğer teşkilat olan Türk Dünyası Eğitim ve Bilim İşbirliği Teşkilatı (TWESCO) ise, 2010 yılında Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur (Yaldız, 2023, s. 65). Ayrıca Türk Dünyası ülkeleriyle gelişen ilişkilerin; siyasi, askeri ve ekonomik alanlardan önce kültürel ve eğitimsel alanlarda yoğunlaştığı ifade edilmektedir (Ezer, 2019, s. 15). Bu nedenle bu teşkilat, eğitim açısından ülkeler arasındaki etkileşimi kolaylaştıracak bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Türk Dünyası devletlerinin eğitim sistemi gelişmişliğinin göstergesi ve fırsat olarak değerlendirilecek bir diğer unsur ise okuma yazma oranlarının oldukça yüksek olmasıdır. Bu bağlamda okuma yazma oranı, Azerbaycan'da %99,8, Özbekistan'da %99, Kazakistan'da %99,5, Kırgızistan 'da %98,7 ve Türkmenistan'da %99,7 oranda olduğu görülmektedir. Türk Dünyası devletlerinde, okuma yazma oranının çok yüksek olduğu, insanların eğitim kalite standardını ve bilgi düzeyini yükseltecek çalışmaların yapılması ve önlemlerin alınması gerektiği görülmektedir (Ergin ve ark., 2021, s.76). Ayrıca Türk Dünyası ülkeleriyle olan ilişkilerde Türkiye'nin önem verdiği temel konuların başında eğitim gelmektedir. Nitekim Türkiye "Büyük Öğrenci Projesi" (BÖP) kapsamında, Türk Dünyasından gelen gençlerin, alacakları eğitimin yanı sıra kültürleşme yaşaması kolaylaşmaktadır (Bilis ve ark., 2018, s. 410).

Türk Dünyası'ndaki eğitim fırsatlarına rağmen öğretmen adaylarının Türk Dünyası algılarını keşfetmeye yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada gençlerin, bağımsız altı Türk Cumhuriyeti ve Türk dünyası kavramıyla ilgili tek ortak kelimelerinin "Türk" olduğu ve genellikle Türk Dünyası hakkında çok fazla bilgi ve algıya sahip olmadıkları görülmüştür (Tokcan, 2017, s. 1386). Ayrıca Türk Dünyası'nın farklı devletlerinden Türkiye'ye gelen genç yetişkinlerin nitelikli bir eğitim ve iyi bir meslek kazanma umudunda olduğunu vurgulanmaktadır.

Bununla birlikte genç yetişkinlerin, akademik, sosyal ve eğitim destek hizmetleri kapsamında uyum çalışmaları ile rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin eksikliği, yetersiz barınma koşulları ve eğitim destek hizmetleri konusunda problemler yaşadıkları görülmektedir (Enterieva ve Sezgin, 2016, s. 102). Uyum sağlayamama durumu genç yetişkinler için eğitimleri adna risk haline gelebilmektedir. Türk Dünyası'ndan Türkiye'ye gelen genç yetişkinlerin, Türkiye ile ülkeleri arasındaki farklılıkları değerlendirdiklerinde; en çok ekonomik alanda olmak üzere sırası ile siyasi, eğitim, dini ve kültürel ortamda farklılık olduğunu ifade ettikleri görülmektedir (Ersoy, 1998, s. 12). Türk Dünyası ülkelerinden Türkiye'ye eğitim için hareketlilik olmasına rağmen Türkiye'den Türk Dünyası ülkelerine gerçekleştirilen hareketlilik ve diğer ülkelerin birbiri arasındaki hareketlilik yeterli değildir. Bu nedenle Türk Dünyası'ndaki eğitimin uluslararası hale gelmesi ve Türk topluluklarının yakınlaşması için hareketliliğin çok boyutluluğunu artıracak mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir (Yalçınkaya ve Beşirli, 2022, s. 363). Bu durum dışında eğitimde dikkat edilmesi gereken farklı durumlar olduğu görülmektedir.

Orta Asya'da yer alan Türk Dünyası devletlerinde, 1990'lı yıllardan 21. yüzyıla kadarki sürede eğitimde farklı sorunlar olduğu ifade edilmektedir. Çoğu eğitimcinin ve eğitim bakanlığı yetkilisinin bakış açısına göre, eğitim alanında maaş, ekipman ve öğretim materyalleri açısından kaynak eksikliği bulunmaktadır. Ayrıca, öğretim dili öncelikleri, kentsel ve kırsal okul temini ile yerel toplulukların ve ebeveyn kaynaklarının refah derecelerine dayalı okullar arasındaki eşitsizliklerin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Kazakistan ve Özbekistan, eğitimi iyileştirme için yerel liderlik kapasitelerini geliştirmeye başlarken, Türkmenistan'da okullarda farklı problemler yaşanmış ve birçok üniversite kapatılmıştır. Kırgızistan'da kaynaklar yetersiz olmasına rağmen birçok okulu ayakta tutan yenilikçi programlar uygulanmaktadır (Deyoung, 2016, s. 511). Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan'da teknolojinin gelişmesi paralelinde medya okuryazarlığı eğitimi de gelişmeye başlamıştır. Bu ülkelerde medya okuryazarlığı eğitiminde temel teorik platformlar için pratik, eleştirel ve sosyo-kültürel yaklaşımlar yaygın hale gelmiştir. Eğitim sürecini desteklemek için medyanın kullanımına ilişkin pratik yaklaşım Kırgızistan'ın en karakteristik özelliğidir (Chelysheva, 2019, s. 9). Bununla birlikte Orta Asya ülkelerinin çeyrek asırdan fazla bir süre önce bağımsızlıklarını kazanmış olmalarına rağmen, eğitim konusundaki karşılıklı iş birliklerinin çok yavaş geliştiği belirtilmektedir. Bu nedenle sürekli iletişim ve iş birliği programlarının eksikliği söz konusu olmakta, var olanlar ise ciddi anlamda hayata geçirilememektedir. Dolayısıyla eğitimin durumu konusunda daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Shakhzod, 2023, s. 51). Eğitim ile ilgili sorunlardan birisi de gerçek hayata aktarılabilirliğidir. Nitekim Kazakistan'da genç yetişkinlerin konular bağlamında yetkin olmalarına rağmen bağlamsal bilgi yani gerçek yaşama aktarma

konusunda sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu açıdan okulda verilecek eğitiminde gerçek yaşam bağlamının kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede hem konunun daha derinlemesine öğrenilmesi hem de bilişsel becerilerin geliştirilmesi konusunda fırsat sağlanabilir (Toybazarova ve Nazarova, 2018, s. 104). Genç yetişkinlerin eğitim motivasyonlarının artırılmasına, Kazak halkının manevi, kültürel ve ahlaki değerlerin yaygınlaştırılmasına ve sosyal açıdan sorumlu davranışların kazandırılmasına önem verilmesi gerekmektedir (Yessenbekova ve ark., 2020, s. 352). Kazakistan'da yaşayan genç yetişkinlerin eğitim yaşantıları incelendiğinde, mesleki seçim sorunlarını çözme ihtiyacına, kendini gerçekleştirme becerisi, istedikleri sosyal ve profesyonel statüyü elde etmeye önem verdikleri görülmektedir. Bu bağlamda gençlerin yaklaşık % 23'ü iş hayatında kariyer elde etme; % 21'i eğitim alma ve % 27'si ise maddi refah hedeflerine öncelik vermektedir. Ayrıca gençlerin daha yüksek bir eğitim almaya yönelik motivasyon kaynaklarının, bilgide ustalaşmak yerine bir üniversite diploması alma arzusu olduğu, üniversiteye gitmenin sağladığı faydanın ise mesleki bilgi ve beceriden çok sosyal becerilerin geliştirilmesi olarak algılandığı dikkat çekmektedir (Eshpanova ve ark., 2009, s. 70). Bununla birlikte Kazakistan, dünya eğitim uygulamalarına odaklanan yeni bir eğitim sistemini oluşturma planları yapmakta, eğitim ve öğretim sürecinde ihtiyaç duyulan pedagojik ve uygulamadaki değişikliklere odaklanmaktadır. Ayrıca eğitim programlarını geliştirirken örgütsel, ekonomik, metodik, sosyal ve psikolojik ilişkilerde yaşanan değişikliklerden kaynaklanan ihtiyaçlar dikkate alınmaktadır (Toybazarova ve Nazarova, 2018, s. 109). Devletin politikası, yalnızca gençlerin eğitim sorunlarını çözmeyi değil, aynı zamanda işgücü piyasasının rekabetçi ortamında mesleki eğitim ve yeterlilik sorunlarını da çözmeyi amaçlamaktadır (Goulas ve Megalokonomou, 2015, s. 6).

Özbekistan'daki genç yetişkinlerin ise eğitim süreçlerini ve boş zamanlarını etkin ve anlamlı bir şekilde değerlendirdiği, eğitimde sosyal dayanışmanın, halkla ilişkilerin güçlendirilmesine ve gençlerin maneviyatını daha bilimsel temelli bir şekilde ilerletmesine yönelik önlemler alındığı görülmektedir (Rakhmanov ve ark., 2022, s. 56). Bununla birlikte Özbekistan'daki genç yetişkinlerin kamu yönetimi sistemine, bazı kamu ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine olan ilgi ve güvenlerinin düşük olduğu, eğitim alanındaki etkinliğini artırmak için aşağıdaki önlemlerin gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Urinbaevich, 2022, s. 35):

- Özbekistan gençliğinin bilime ve eğitime olan ilgi ve güvenlerini artıracak mekanizmalar geliştirilmelidir.
- Eğitim ve bilim alanında yenilikçi fikir ve teknolojiler geliştiren özel araştırma merkezleri kurulmalıdır.
- Bilimsel ve yenilikçi fikirler geliştiren ve bunları dış ülkelere ihraç eden yenilikçi araştırma merkezleri açılmalıdır.

- Bilimsel yenilikçi fikirlerin ve bilimsel yeniliklerin geliştirilmesi ve bunların araştırılması için genç araştırmacıların finansman sistemine ilişkin devlet programları getirilmelidir.
- 2035 yılına kadar bilim ve eğitim geliştirme stratejisi kavramının geliştirilmesi.
- Yabancı ülkelerdeki eğitim kurumlarının öğretmenleri için mesleki gelişim seminerleri ve araştırma gezileri düzenlenmelidir.
- Eğitim kurumlarında gençlerin özgür düşüncelerini, çıkarlarını özgürce ifade etmelerini kolaylaştıracak sorumlu ve görevine bağlı liderlerin atanması.
- Liderlik pozisyonları için yetenekli ve eğitimli gençleri eğitmek için bir sistem oluşturulmalıdır.

Nitekim söz edilen önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Çünkü eğitim sistemindeki problemler ve gençlerin mezun olduktan sonra çeşitli düzeylerde sürekli ihlallerle karşılaşması yönetim sisteminin potansiyeline, kabiliyetine ve imkânına olan güvenlerini sarsmaktadır. Sonuç olarak, ihmal edilen ve kader sınavına terk edilen Özbek gençlerin dünyanın farklı bölgelerindeki çatışmalara katılması farklı suçları işlemesi ve terör örgütleri saflarında yer alması durumun (Mukhammadkhoja, 2023, s. 45) önemini ortaya koymaktadır. Eğitimde benzer sorunlar Kırgızistan'da da yaşanmaktadır.

Kırgızistan eğitiminde, ekonomik sıkıntı kaynaklı katılım eksikliği, öğretmen bulma ve devamını sağlamadaki zorluklar, aile içi ve dışı göç sorunları, geleceğe dair belirsizlik, öğretim dilleri ile ilgili sorunlar ve okul liderliği sorunları, toplumsal cinsiyet ve eğitim ile ilgili kaygılar gibi zorlukların olduğu görülmektedir (Deyoung, 2016, s. 505). Benzer şekilde eğitim konusunda eşit fırsatların mevcut olmadığı düşünülmekte, büyük çoğunluğu ders kitabı bulmakta zorluk çekmektedir. Ayrıca okul binaları ve eğitim materyallerinin kalitesinin düşük olması ve Kırgızistan'da güncel ders kitaplarının açık ve anlaşılır olmaması eğitimde yaşanan sorunlar olarak değerlendirilmektedir (Arı, 2008, s. 582). Türkmenistan'da eğitimde yolsuzluk ve akrabalık, ideoloji, nitelikli kadro eksikliği gibi çözülmesi zor sorunlar yaşandığı, eğitim sisteminin Türkmenistan'ın genel sosyal ortamını ve siyasi kültürünü yansıttığı belirtilmektedir. Bu iki alanda köklü değişiklikler yapılmaması halinde, Türkmen eğitim sisteminin daha da derin bir düşüşe doğru sürüklenmesi kaçınılmaz hale gelebilir. Ayrıca motive olmuş, özel eğitim almış ve yeterince zengin gençlerin, küresel işgücü piyasasında başarılı olma kapasitesine sahip olan nadir kişiler olacağı düşünülmektedir (Horák, 2020, s. 71). Bu ve benzeri nedenlerle Türkmenistan'da eğitim amaçlı göç giderek arttığı ve gençlerin çoğu mezun olduktan sonra evlerine dönmeyi umdukları ifade edilmektedir. Geri dönen gençlerin Türkmenistan'ın işgücü piyasasında başarılı olma yeteneği, ülkeler

arasındaki eğitim kalitesindeki farklılıklar, yabancı eğitime yönelik müdahaleci devlet düzenlemeleri ve Türkmenistan'ın büyük kayıt dışı sektörü gibi çeşitli problemlerle karmaşıklaşmaktadır (Hofmann, 2018, s. 1).

KKTC'de ise genç yetişkinlerin meslek kazanımını gerçekleştirdiği yükseköğretim kurumlarında uygulanan eğitim sisteminin nitelik açısından yetersiz olduğu belirtilmektedir. Kalite sorunlarının artması üniversite kurumlarında yönetim anlayışının değişmesine yol açmış ve yükseköğretim kurumlarının yönetim sistemlerinde farklı modelleri denemeleri gerektiği anlaşılmıştır. Bu nedenle Kıbrıs'taki yükseköğretim kurumlarının kalite arayışında ortak kararlar alması, YÖDAK'ın kalite konusunda daha baskın olması, yaptırım gücü ve kontrolünün artırılması gerektiği ifade edilmektedir (Sarı ve ark., 2016, s. 333). Ayrıca KKTC'deki eğitim paydaşlarından öğretmen ve okul idarecileri, eğitim sürecinde fiziki yapı ve donanım eksikliği olduğu, yönetsel sorunlar, eğitim programı, aile, okul finansmanı, göç ve etkileri, ders süresi ve akademik takvim, sınıf geçme ve sınav sistemi, teknoloji kullanımı, denetim, rehberlik, yasal düzenlemeler, üniversiteye giriş ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmektedir (Erden ve Erden, 2019, s. 282). Azerbaycan'daki genç yetişkinlerin eğitim yaşantıları incelendiğinde ise, özellikle son on yılda yükseköğretim düzeyinde eğitimin kalitesinde ciddi bir düşüş yaşandığı, eğitim sektörünün durgunlaşarak düşük performans gösterdiği ifade edilmektedir. Eğitime ayrılan fonların düzeyi, özellikle altyapı geliştirme ve gösteriş projelerine ayrılan fonlarla karşılaştırıldığında alışılmadık derecede düşük kalmış bunun sonucunda kamu eğitiminin kalitesi hızla kötüleşti ve Bağımsız Devletler Topluluğu bölgesel standardının gerisine düşmüştür. Bu benzeri nedenlerle eğitimde yeniliklere ihtiyaç duyulmaktadır (Guliyev, 2016, s. 6). Bu bağlamda Azerbaycan hükümeti, uluslararası standartlara uygunluğun sağlanması amacıyla eğitimin kalitesinin artırılmasına ve eğitim alanında uluslararası ilişkilerin geliştirilmesine odaklanan reformların uygulama süreçlerini başlatmıştır. Eğitim Reformu Projesi, Eğitim Sektörü Geliştirme Projesi, İkinci Öğretim Sektörü Geliştirme Projesi, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Genel Eğitim Konsepti - Milli Müfredat gibi farklı projeler ve diğer projeler Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde yürütülmüş ve halen devam etmektedir. Azerbaycan, son dönemdeki gelişimi ve uluslararası desteğiyle vatandaşlarına kaliteli bir eğitim sunmak için çalışmalarını sürdürmektedir (Samadova, 2016, s. 62).

Türkiye'deki gençlerin yakın zamana kadar yaşadıkları eğitim sorunları ise şu şekilde sıralanabilir (OECD 37):

- Sınıflarda olması gerekenden fazla öğrenci olması,
- Okullaşma oranındaki yetersizlikler,
- Kırsal bölgelerde birleştirilmiş sınıflar,

- Finansman kaynak sorunları,
- Öğretmenlerin yaşadığı problemler,
- Müfredatın ve eğitim gereçlerinin ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmemesi.

İfade edilen sorunların yanı sıra Türkiye'deki eğitim sisteminin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan problemler olduğu ileri sürülmektedir. Eğitim sisteminin hayat boyu öğrenme stratejilerini yeterince kapsamaması, yüksek standartlarda eğitimin sayıca az gence ulaşması, kariyer danışmanlığı yeterince gelişmemiş olması (Murat ve Şahin, 2011, s. 131) nedeniyle gençlerin eğitim sürecinde sorun yaşamalarına yol açabilecek nedenlerden sayılabilir. Bununla birlikte, Türkiye'de son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmaların olumlu bir seyir izlediği görülmesine rağmen bölgeler arasında eğitim kalitesinde farklılıklar görülmekte, gençler yükseköğretim kurumlarına geçerken yeterince yönlendirilememektedir (Şahin, 2017, s. 161). Ayrıca eğitimin kalitesini yükselten durumlardan birisi de eğitim teknolojileridir. Türkiye'deki ciddi bir nüfusun eğitimin farklı kademelerinde öğrenim gördüğü bilinmektedir. Buna rağmen eğitim teknolojilerindeki mevcut ihtiyaçlar ile laboratuvar ekipmanı, bilgisayar, video vb. araçlar arasında bir dengesizlik bulunmaktadır. Mevcut durumda var olan laboratuvar ekipmanları ihtiyacın %70'ini, bilgisayar, video vb. ekipmanlar ise %40'ını karşılamaktadır. Türkiye'de eğitim teknolojisine yönelik çalışmalar giderek artmasına rağmen eğitim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanabilmek için öğretmenlerin teknoloji kullanımı ve bunların öğretme/öğrenme sürecine entegrasyonu konusunda eğitilmesi ihtiyacı gündeme gelmektedir (Akkoyunlu, 2002, s. 173). Nitekim yaşanan hızlı değişimlere paralel olarak diğer ülkelerde olduğu gibi Türk toplumunda da eğitimin işleyişinde bazı değişiklikler yaşanmıştır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme ve yetiştirme konusunda iyileştirme yapılması gerekliliği eğitimde sorunları önleyebilecek güncel bir konudur. Küresel zorluklarla karşı karşıya kalan eğitimin kalitesini artırma konusunda öğretmenlerin ihtiyaç odaklı yetiştirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir (Tarman, 2017, s. 78).

Özetle Türk Dünyası çatısı altında yaşayan genç yetişkinlerin, eğitim yaşantılarında sistem ve kaynak odaklı sorunların olduğu, eğitim göçü yaşandığı, ülkelerin eğitim reformları ve teknoloji odaklı yeniliklerin yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte Türk Dünyasında Türkiye'nin diğer ülkelerdeki genç yetişkinleri eğitim odağında ağırladığı, fakat diğer ülkeler arasında hareketliliğin yeterli olmadığı görülmektedir. Gençlerin eğitim yaşantıları dışında ele alınması gereken bir diğer durumun psikolojik durumları olduğu söylenebilir. Çünkü eğitim yaşantıları dolayısıyla yaşayabilecekleri işsizlik, sosyal statü kaybı, yalnızlık, dil problemi ve kültürel farklar bireylerin psikolojik açıdan zorlanmalarına yol açmaktadır (Aydoğan ve Metintaş, 2017, s. 43).

Genç Yetişkinlerin Psikolojik Durumları

Türk Dünyasının önemli bir kısmını oluşturan gençlerin psikolojik yaşantılarını anlamak önem kazanmaktadır. Çünkü psikoloji ile ilgili kavramlar bireylerin davranışlarını anlamlandırmayı sağlamaktadır. İlgili ülkelerde gençlerle gerçekleştirilen farklı psikolojik değişkenleri barındıran çalışmalar bulunmasına rağmen Türk Dünyasının tamamını kapsayacak nitelikte çalışmalara rastlanmamıştır. Bununla birlikte Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan gibi Türk Dünyası içinde yer alan devletlerde yayınlanan makaleler, 1990'larda ruh sağlığı hizmetleri çöktüğünü, son yıllarda modernize edilmiş ruh sağlığı politikaları mevcut olmasına rağmen yatırım eksikliği ve düşük önceliklendirme gibi nedenlerle büyük ölçüde uygulanmadığını söylemektedir Aliev ve ark., 2021, s. 1329). Bununla birlikte Türk dünyasında yaşayan genç yetişkinlerin, gelecek kaygısı, ekonomik ve okul kaynaklı psikolojik durumlar, depresyon, anksiyete benzeri psikolojik sorunlar yaşayabildikleri görülmektedir (Otrar ve ark., 2002, s. 9). Buna rağmen psikiyatrik tedavi ihtiyacının hastane odaklı karşılandığı, toplum temelli ve psiko-sosyal hizmetlerin yok denecek kadar az olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca psikolojik belirtiler konusunda bölge genelinde damgalamanın ve psikiyatrik mitlerin yaygın olduğu, insan hakları konusunda toplumsal farkındalığın düşük olduğu belirtilmektedir. Buna rağmen yıllarca süren durgunluk sonrasında umut verici bazı hizmetlerin yanı sıra ruh sağlığına olan ilginin artmaya başladığı vurgulanmaktadır (Aliev ve ark., 2021, s. 1329). Türk Dünyasından (Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Doğu Türkistan) Türkiye'ye gelen gençlerin kültürel zekaları ile duygusal zekaları arasında bir ilişki olduğu, kültürel zekası yüksek genç yetişkinlerin duygusal zekalarını daha iyi kullanabildikleri bilinmektedir (Demirel ve ark., 2020, s. 230). Bu durum, Türk Dünyası çatısı altında yaşayan genç yetişkinlerin, psikolojik açıdan koruyucu bir özelliğe sahip olduklarını düşündürmektedir. Benzer şekilde Kazakistan'da yaşayan genç yetişkinlerin normlara uyması ve sivil organizasyonlara katılımları mutluluklarını artırmakta, yüksek gelir düzeyine sahip ve sağlıklı olmaları, kişinin kendi hayatı üzerinde daha fazla seçim özgürlüğü yaşamaları, yaşam doyumlarını artırmaktadır (Kudebayeva ve ark., 2022, s. 110). Ayrıca bireylerin, yaşam koşulları ve sağlık durumu, mesleki memnuniyet ve maddi durum gibi kişisel memnuniyetlerinin genel yaşamlarını olumlu etkilediği ve daha fazla yaşam doyumunu hissettikleri ifade edilmekte (Serikbayeva ve Abdulla, 2022, s. 155) mesleki seçim problemlerini çözme ihtiyacını karşıladıklarında, kendini gerçekleştirme ile sosyal ve profesyonel statüyü elde ettiklerinde umutlu ve sosyal açıdan refah içinde hissettikleri görülmektedir. Buna rağmen birlik ve çeşitlilik, bütünlük ve farklılaşma ilişkisi sorunu yaşadıkları, kaliteli bir yaşam arzusu, özgürlük ve maddi refah gibi değerlere önem verdikleri belirtilmektedir (Eshpanova ve ark., 2009, s. 66).

Bununla birlikte Kazak gençlerinin potansiyel internet bağımlılığı yaygınlığının %19,7 olduğu ve erkeklerin kadınlara göre bağımlılık konusunda daha riskli olduğu dikkat çekmektedir. İnternet bağımlılığının duygu durum bozukluğu, stres, kaygı, depresyon, sosyal ve fiziksel aktivite ile de ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. İnternet kullanımının artmasıyla birlikte Kazak gençler arasında internet bağımlılığı sorunlarının hızla artması, patolojik internet bağımlılığının yaygınlık oranının yüksek olması ve bu durumun intiharla ilişkili olan ruh hali ve diğer bozukluklarla olan ilişkileri düşünüldüğünde erken tespit ve önlenmeye yönelik müdahalelere ihtiyaç duyduğu ifade edilmektedir (Tolegenova, 2018, s. 19). Nitekim Kazakistan, Orta Asya bölgesinin en dinamik siyasi ve ekonomik ülkelerinden biri olmasına rağmen son on yılda ekonomik büyümenin gerilemesi ve çeşitli sosyo-ekonomik ve politik zorlukların yaşanması, insan refahını etkilemiştir. Bu bağlamda 2018 yılında insanların %56,3'ü hayatından memnun olduğunu, %11,8'i memnun olmadığını, %31,9'u ise kararsız kaldığını belirtmiştir (Sharipova ve Kudebayeva, 2023, s. 1238).

Özbekistan'da ise genç yetişkinlerin, sosyal katılımlarının, gelir, sağlık durumu ve seçim özgürlüğünün bireylerin iyilik hali üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca daha düşük düzeyde finansal tatmin yaşayan bireylerin hayattan memnun olma olasılıkları daha yüksek iken, üniversite mezunlarının hayattan daha az memnun oldukları dikkat çekmektedir (Kudebayeva ve ark., 2023, s. 110). Özbek gençlerin artan tabakalaşmanın yarattığı sorunlarla baş etmekte zorlanması durumunda, uyuşturucu kullanımı, maneviyat ve ahlaksızlık, milli ve dini inançların kaybı, aile kurumunun erozyona uğraması vb. sonuçlarla karşılaştıkları görülmektedir (Mukhammadkhoja, 2023, s. 44). Bununla birlikte genç yetişkinler arasında internet bağımlılığı olgusunun izlenmesi önerilmekte, gençlerin %80'inden fazlasının her gün internete bağlandıkları ifade edilmektedir (Seitov, 2019, s. 329). Kırgızistan'da yaşayan genç yetişkinlerin yaşadığı işsizlik durumu ise onların geleceğe yönelik umutlarını azaltmakta ve işsizlik durumu kaygı seviyelerini yükseltebilmektedir. Bununla birlikte daha iyi bir yaşam sürme amacıyla genç yetişkinlerde göç etme davranışı gözlemlenmektedir (Arı, 2008, s. 582). Ayrıca Kırgızistan'da güven duygusunun refah üzerinde çok güçlü etkisi olduğu, yüksek gelir ve finansal tatminin iyilik halini arttırdığı, kişinin sağlığı ve kendi hayatıyla ilgili seçim özgürlüğüne sahip olmasının, yaşamdan alınan doyumunu artırdığı bilinmektedir (Kudebayeva ve ark., 2023, s. 110). Ayrıca Kırgız gençlerinin bütün bağımlılığı konusunda risk altında olduğu ve gerekli önlemlerin alınması gerektiği ifade edilmektedir (Oskonbaeva, 2021, s. 29). Bununla birlikte Kırgız gençleri arasında intihar teşebbüslerinin arttığı ve intihar girişiminin dikkat edilmesi gereken bir olgu halini aldığı görülmektedir. Gençler arasında intihar davranışının önlenmesinde aile kurumunun, sosyal hizmetlerin işlevsel kullanılması önemlidir. Nitekim ebeveyn ilgisinden yoksun olmanın ya da ebeveynlerinden kötü muamele görmenin mağdurlar tarafından intihar

nedenlerinin temelinde değerlendirildiği belirtilmektedir. Ayrıca çekeşlilik, boşanma, cinsel taciz ve ihanetin gençleri intihara veya intihara teşebbüse iten en önemli faktörlerden olduğu, genç yetişkinlerin depresyon ve psikolojik durumlarının tespit edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Bakiev ve ark., 2021, s. 67). Azerbaycan gençleri için ise sosyal bağıllığın psikolojik yapı üzerinde etkili bir faktör olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim sosyal bağıllık, genç yetişkinlerin psikolojik dayanıklılığını geliştirerek zihinsel refahlarını artırmada önemli bir rol oynamaktadır (Rustamov ve ark., 2023, s. 15). Ayrıca gençler arasında internet bağımlılığı riskinin var olduğu bununla birlikte birtakım koruyucu faktörlerin bulunduğu görülmektedir. Akademik başarı, arkadaş azlığı, sigara kullanımının olmaması ve annenin çalışıyor olması internet bağımlılığı için koruyucu faktörleri oluştururken, erkek ve bekâr olmak, okul terki, düşük akademik başarı, arkadaş sayısının fazla olması ve düzenli ya da ara sıra sigara içmenin genç yetişkinler için internet bağımlılığının risk faktörlerini oluşturduğu görülmektedir (Zeinali, 2013, s. 73). Bununla birlikte Azerbaycan gençleri arasında bilgisayar oyun bağımlılığının yaygınlığı orta ila yüksek düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca genç yetişkinlerin aile, sosyal sermaye ve ruh sağlığı durumları onların oyun bağımlılığı ile baş etmelerini kolaylaştırmaktadır. Buna karşılık boş zaman, göreceli yoksunluk ve arkadaş sayısı, özellikle okul dışındaki arkadaşlar gibi diğer faktörler de bilgisayar oyunu bağımlılığı riskini artırmaktadır (Koochi, 2015, s. 137). Azerbaycan gençlerinde yaşanabilecek psikiyatrik bozukluklar sırasıyla enürezis, DEHB, spesifik fobi, ayrılma anksiyetesi bozukluğu olarak ifade edilirken, panik bozukluğu, sosyal fobi, spesifik fobi ve agorafobiye kızlarda, davranım bozukluğuna erkeklerde daha fazla rastlanmaktadır (Amiri ve ark., 2019, s. 1). Ayrıca gençlerin psikolojik dayanıklılıkları yüksek olduğunda okul doyumunun arttığı ve yaşadıkları sınav kaygısının azaldığı görülmektedir (Rustamov ve ark., 2023, s. 1175).

KKTC'deki genç yetişkinler arasında alkol ve madde kullanımının yaygın olduğu ve bağımlılığa yönelik önleyici çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bununla birlikte gençlerin sürekli sigara içmeleri, erkek olmaları ve yaşam boyu diğer psikoaktif madde kullanmaları yasa dışı madde kullanmaları konusunda risk oluşturmaktadır (Çakıcı ve ark.,2014, s. 108). Benzer şekilde KKTC'deki genç yetişkinlerin çoğunluğunun en az bir kez kumar oynadığı ve kumarla ilgili sorun yaşadığı, hatta %2,2'sinin kendini yaşam boyu olası patolojik kumarbaz olarak değerlendirdiği görülmektedir. Nitekim KKTC'de kumarın giderek yaygınlaştığı ve toplumu tehdit eden bir sorun haline geldiği ifade edilmektedir. Kumar oynayanların, arkadaşlarının, akrabalarının, ebeveynlerinin, kardeşlerinin, partnerlerinin ve hatta çocuklarının kumara alışması kolaylaşmakta ve böylelikle yaygınlaşmaktadır (Çakıcı, 2012, s. 243). KKTC gençleri arasında bağımlılık riski olan bir diğer unsurun akıllı telefon kullanımı olduğu görülmektedir. Orta düzeyde akıllı telefon bağımlılığı gösteren genç yetişkinlerin

yaşı arttıkça bağımlılık riski azalmakta, sık telefon değiştirenlerin ve yüksek fatura ödeyenlerin bağımlılık riski artmaktadır (Asit ve Batur, 2021, s. 1681). Dolayısıyla bağımlılık farklı türleri ile KKTC’ndeki gençler için risk oluşturmaktadır. KKTC’de dikkat çeken bir diğer durum kadına şiddet olaylarının yoğun şekilde ortaya çıkmasıdır. Kadın ve çocukların şiddet durumundan etkilendiği, halk sağlığı politikaları ile önleyici çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir (Yınal ve ark., 2022, s. 128).

Türkiye’deki genç yetişkinlerin ise son zamanlarda Dünyayı etkisi altına alan COVID 19 sürecinden kaynaklanan sosyal yaşamdaki ani değişimlerden, karantinalardan ve online eğitime geçişten etkilendiği ve iyi oluşlarının düştüğü görülmektedir (Erden ve ark., 2022, s. 2017). Benzer şekilde genç yetişkinlerin hüzünlü çocukluk deneyimlerine ve depresyon, kaygı, stres gibi psikolojik belirtilere daha az sahip olmaları ve hayatın anlamını araştırmaları, hayat memnuniyetlerini artırmaktadır (Cömert ve ark., 2016, s. 244). Aksine başarı ve sosyal yaşamla ilgili olaylar deneyimleyen genç yetişkinlerin, kendine veya başkalarına yönelik yoğun şekilde mükemmeliyetçi davranmaları ve yüksek standartlar koymaları halinde depresif belirtiler yaşamalarının kaçınılmaz olduğu görülmektedir (Gençöz ve Dinç, 2006, s. 332). İyi oluşun, onların yaşamlarında, yaşam kalitesini, akademik performanslarını ve sosyal ilişkilerini doğrudan etkileyen çok önemli bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte içselleştirme ve dışsallaştırma sorunu yaşayanların iyilik halinin düştüğü ifade edilmektedir. Bu durum yalnızlık ve saygıyı içeren iyilik alanlarının incelenmesi, zihinsel sağlığı ve iyi oluşu geliştirmeye yönelik kaynaklarla genç yetişkinlerin uyumunun desteklenmesinin önemi vurgulamaktadır (Arslan, 2023, s. 1269). Bir diğer risk faktörü genç yetişkinlerde internet kullanımlarının yoğun olmasıdır. Özellikle sosyal medya ağlarında zaman geçiren genç yetişkinlerin, davranış kontrolünü sağlayamayarak bağımlılık riski ile karşı karşıya kalması kaçınılmaz olmaktadır (Büyükçorak ve Dinç, 2020, s. 32). Son olarak Türk gençlerin kaygı, depresyon, olumsuz benlik algısı, bedenselleştirme (domatizasyon) ve düşmanlık boyutlarında psikolojik belirtileri olduğu görülmektedir (Bilgin ve ark., 2020, s. 29).

Özetle Türk Dünyası çatısı altında yaşayan genç yetişkinlerin birbirine benzeyen ve birbirinden farklı olan psikolojik zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. Bununla birlikte farklı koruyucu özelliklere sahip oldukları dikkat çekmektedir. Türk Dünyası genç yetişkinlerinin psikolojik durumlarını aynı değişkenler bağlamında ele alan çalışmaların yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türk Dünyası çatısı altındaki genç yetişkinlerin, eğitim yaşantıları ve psikolojik durumlarını yapılan çalışmalar, bağlamında gözden geçirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, Türk Dünyası adı altında gerçekleştirilen çalışmaların nadir olduğu görülmüş, Türk Dünyası adı altında

Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan ya da KKTC ve Türkiye benzeri örneklemelere yönelik karşılaştırmalı çalışmalara rastlanmıştır. Eğitim konusunda Türk Dünyası gençlerinin farklı yaşantıları olmasına rağmen, sistem ve işleyişten, finansman eksikliğinden ya da teknolojik yeniliklerin tam anlamıyla uygulanamamasından kaynaklı sorunların olduğu ve eğitimde yeniliklere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte eğitimin her kademesinde milli değerlerin bilincinde yetkin ve teknoloji odaklı, kendine güvenen genç yetişkinlerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Türk Dünyasında yaşayan genç yetişkinlerin, iyi oluşlarını etkileyen farklı faktörler olduğu, genç yetişkinlerin bağımlılık türleri, şiddet, kaygı, depresyon gibi zorlayıcı yaşam olayları ile baş etmek zorunda kaldıkları ve gelecek kaygısı yaşayarak göç etme düşüncesi oluşturdukları dikkat çekmektedir. Psikolojik durum boyutunda gerçekleştirilen çalışmaların ise genellikle yaşam doyumu ve refah üzerine odaklandığı görülmektedir. Bu açıdan psikolojik durumu daha geniş bir bakış açısı ile sunacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu çalışma Türk Dünyası genç yetişkinlerine yönelik gerçekleştirilen çalışmaları genel bir bakış açısı ile değerlendirmesi açısından katkı sunduğu düşünülebilir. Bununla birlikte çalışmanın birtakım sınırlılıkları olduğu söylenebilir. Bu çalışma var olan alanyazın taranarak sunulan bir derleme çalışmasıdır. Bu açıdan sistematik derleme ve metaanaliz türünde çalışmalar önerilebilir. Ayrıca gelişim dönemleri bağlamında genç yetişkinler, konu olarak ise eğitim ve psikolojik durum ile sınırlıdır. Bu açıdan ilerleyen çalışmalarda Türk Dünyası çatısı altında yaşayan farklı gelişim dönemlerindeki bireylerle farklı konular odağında gerçekleştirilen çalışmalar irdelenebilir. Bu öneriler dışında incelenen alanyazın doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- TÜRKSOY benzeri teşkilatların Türk Dünyası genç yetişkinlerine yönelik eğitim sorunlarını belirlemeye ve çözümünde yardımcı olmaya, Türk Dünyası ülkeleri arasında eğitim odaklı hareketliliği çok yönlü olarak sağlamaya ve yetkin hale getirmeye yönelik çalışmaların yapılmasının fayda sağlayacağı düşünülebilir.
- 2023 yılı Türk Dünyası gençlik başkentinin İstanbul olduğu bilinmektedir. Her yıl farklı Türk Dünyası ülkelerinde, genç yetişkinlerin bir araya gelerek kültürleşmesine, eğitim odaklı bilgi alışverişi yapılmasına fırsat sunulabilir.
- Türk Dünyası genç yetişkinleri ile psikolojik değişkenler ve eğitim yaşantıları konusunda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarının genellenmesi imkânsızdır. Bu noktada önemli olan konularda Türk Dünyasında yaşayan genç yetişkinleri kapsayacak geniş örnekleme sahip nitel ve nicel araştırmaların yapılması önerilebilir.
- Türk Dünyasında yer alan ve genç yetişkinlere eğitim fırsatı sunan üniversitelerin mevcut eğitim-öğretim sisteminin yeterliliğinin gözden

geçirilerek ihtiyaçlar doğrultusunda güncel uygulamalara yer verilmesi önerilebilir. Bu sayede bireylere uluslararası standartlarda mesleki becerilerin kazandırılması kolaylaşabilir.

- Türk Dünyasında genç yetişkinlerin psikolojik olarak desteklenmesini ve güçlendirilmesini sağlayacak ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Bu bağlamda ihtiyaç duyulan konularda yapılacak önleyici ve koruyucu çalışmaların planlanması önerilebilir.
- Türk Dünyasındaki genç yetişkinlerin geleceğe dair umutla bakmalarını engelleyecek risk faktörlerini azaltacak koruyucu faktörleri artıracak çalışmaların standart hale getirilerek tüm genç yetişkinlere erişecek şekilde gerekli eğitim ve ruh sağlığı politikaların geliştirilmesi önerilebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Kör hakemlik.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Tek Yazar %100.

Etik Komite Onayı: Yazar tarafından çalışmanın etik kurul iznine tabi olmadığı bildirilmiştir.

Finansal Destek: Yazar çalışma ile ilgili bir finansal destek alınmadığını bildirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çalışma ile ilgili potansiyel çıkar çatışması bulunmadığını bildirmiştir.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, B., Açışlı Çelik, S. ve Ergin, İ. (2022). Examining and comparison of education and training systems from pre-school to high school in Türkiye and the Turkish Republic of Northern Cyprus, states of the Turkic World. *Asian Journal of Contemporary Education*, 6(2), 116-135. <https://doi.org/10.55493/5052.v6i2.4548>
- Akkoyunlu, B. (2002). Educational technology in Turkey: Past, present and future. *Educational Media International*, 39(2), 165-174. <https://doi.org/10.1080/09523980210155352>
- Aliev, A. A., Roberts, T., Magzumova, S., Panteleeva, L., Yeshimbetova, S., Krupchanka, D., ... ve Winkler, P. (2021). Widespread collapse, glimpses of revival: A scoping review of mental health policy and service development in Central Asia. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 56, 1329-1340. <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02064-2>
- Alyılmaz, C. (2015). Türk Dünyası vatandaşlığı'na doğru. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1), 69-76. <https://doi.org/10.7884/teke.447>
- Amiri, S., Mohammadi, M. R., Ahmadi, N., Khaleghi, A., Nourouzi, S., Rahimi, V. A., ... ve Ebadi, N. (2019). Prevalence of psychiatric disorders among children and

- adolescents in the East Azerbaijan Province, Tabriz, Iran in 2017. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 13(4), 1-7. <https://doi.org/10.5812/ijpbs.88594>
- Arı, A. (2008). Some educational sources of anxiety in Kyrgyz youth. *Social Behavior & Personality: an International Journal*, 36(5), 577-584.
- Arslan, G. (2023). Psychological Well-Being and Mental Health in Youth: Technical Adequacy of the Comprehensive Inventory of Thriving. *Children*, 10(7), 1269. <https://doi.org/10.3390/children10071269>
- Asit, G. ve Batur, Ö. (2021). Examining undergraduates' smartphone addiction studying in the Turkish Republic of Northern Cyprus. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(5), 1679-1714. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.52287>
- Ataç, F. (1991). *İnsan yaşamında psikolojik gelişim*. Beta.
- Aydoğan S. ve Metintaş S. (2017). Türkiye'ye gelen dış göç ve sağlığa etkileri. *ESTUDAM Public Health Journal*. 2(2). 37-45.
- Bakiev, E., Aliiaskarov, B. ve Ismailov, N. (2021). The determining factors of juvenile suicide-case of Kyrgyzstan. *Farabi Journal of Social Sciences*, 7(4), 63-69. <https://doi.org/10.26577/CAJSH.2021.v7.i4.06>
- Bay, E., Alimbekov, A., Mete, M., Cücük, E. ve Yokuş, E. (2017). "Türk Dünyası Birliği" algısı. *Gazi Akademik Bakış*, 11(21), 55-85. <https://doi.org/10.19060/gav.379576>
- Bilgin, O., İnce, M. ve Çolakoğlu, Ö. M. (2020). Üniversite öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 27-41. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kebd/issue/67224/1049151>
- Bilis, P. Ö., Bilis, A. E. ve Sydygalieva, M. (2018). Türkiye-Türk cumhuriyetleri kültürel ilişkilerinde televizyon dizileri faktörü: Kırgızistan örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 403-425. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mjss/issue/40516/485864>
- Büyükçorak, M. ve Dinç, M. (2020). Sosyal medyanın aşırı kullanımının psikolojik etkileri ve Türk gençlerinin sosyal medyayı kullanım özellikleri. *Psikoloji Araştırmaları*, 1(1), 30-33. <https://dergipark.org.tr/en/pub/psiar/issue/74965/1227753>
- Cakici, E., Cakici, M., Eş, A. ve Ergün, D. (2014). The prevalence and risk factors of substance use among university students in Turkish Republic of Northern Cyprus. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 108-115.
- Cakici, M. (2012). The prevalence and risk factors of gambling behavior in Turkish Republic of Northern Cyprus. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 243-249.
- Chelysheva, I. (2019). Media literacy education in Uzbekistan, Kyrgyzstan and Turkmenistan. *International Journal of Media and Information Literacy*, 4(1), 3-10. <https://doi.org/10.13187/ijmil.2019.1.3>
- Cömert, I. T., Özyeşil, Z. A. ve Burcu Özgülük, S. (2016). Satisfaction with life, meaning in life, sad childhood experiences, and psychological symptoms among Turkish students. *Psychological Reports*, 118(1), 236-250. <https://dx.doi.org/10.1177/0033294115626634>
- Demirel, Y., Turan, E. ve Akıncı, M. (2020). Duygusal zekânın kültürel zekâ üzerine etkisinin analizi: Kastamonu Üniversitesi Türk dünyası öğrencilerine yönelik bir

- araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 222-234. <https://doi.org/10.33206/mjss.540246>
- Deyoung, A. J. (2006). Problems and trends in education in Central Asia since 1990: The case of general secondary education in Kyrgyzstan. *Central Asian Survey*, 25(4), 499-514. <https://doi.org/10.1080/02634930701210575>
- Enterieva, M. ve Ferudun S. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye gelen yükseköğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1, 102-115. <https://doi.org/10.5961/jhes.2016.147>
- Erden, G., Özdoğru, A. A., Çoksan, S., Ögel-Balaban, H., Azak, Y., Altınoğlu-Dikmeer, İ., ... ve Baytemir, G. (2022). Social contact, academic satisfaction, COVID-19 knowledge, and subjective well-being among students at Turkish Universities: A nine-university sample. *Applied Research in Quality of Life*, 17(4), 2017-2039. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-10019-7>
- Erden, H. ve Erden, A. (2019). Current problems in Turkish Republic of Northern Cyprus education system. *Sakarya University Journal of Education*, 9(2), 282-303. <https://doi.org/10.19126/suje.516474>
- Ergin, İ., Açıslı Çelik, S. ve Akkaya, B. (2021). A comparative study on the education systems in the Turkic countries. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(3), 67-80. <https://doi.org/10.47750/pegegog.11.3.006>
- Ersoy, H. (1998). Türk Cumhuriyetlerinden gelen ilk öğrenciler ve Türkiye deneyimleri. *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 7, 7-18.
- Eshpanova, D. D., Aitbai, K. O. ve Aidarbekov, Z. S. (2009). Problems of the social development of the young people of kazakhstan. *Russian Education & Society*, 51(5), 63-80. <https://doi.org/10.2753/RES1060-9393510504>
- Ezer, S. (2019). *Cultural diplomacy as a foreign policy tool of turkey: the case of Turksoy* [Unpublished MS thesis]. Middle East Technical University.
- Gençöz, T. ve Dinç, Y. (2006). Moderator role of perfectionism between negative life events and depressive symptoms among Turkish youth. *International Journal of Social Psychiatry*, 52(4), 332-342. <https://doi.org/10.1177/0020764006065145>
- Goulas, S. ve Megalokonomou, R. (2015). Social interactions through space and time: Evidence from college enrollment and academic mobility. *Journal of Eurasian Social Dialogue*, 1(1), 6-25.
- Guliyev, F. (2016). The quality of education in Azerbaijan: Problems and prospects. *Caucasus Analytical Digest*, (90), 6-10. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-88306-6>
- Havighurst, R. J. (1953). *Human development and education*. McKay.
- Hofmann, E. T. (2018). Labor market integration of returned educational migrants in Turkmenistan. *Post-Soviet Affairs*, 34(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2017.1418615>
- Horák, S. (2020). Education in Turkmenistan under the second president: Genuine reforms or make believe? *Education in Central Asia: A Kaleidoscope of Challenges and Opportunities*, 71-91.
- Kaseinov, D. (2015). "TURKSOY: The global actor of cultural cooperation in the Turkic World." *Fifth Summit of the Turkic Council: A Raising Actor in Regional Cooperation in Eurasia*, 19-23. <https://www.jstor.org/stable/resrep05095.8>

- Koohi, K. (2015). Youth and new media: The study of the students addiction to computer games and its related factors. *Journal of Culture-Communication Studies*, 15(28), 137-164.
- Kudebayeva, A., Sharipova, A. ve Sharipova, D. (2022). Social capital and subjective well-being in central Asia. *Europe-Asia Studies*, 74(1), 101-124.
- Mukhammadkhoja, S. (2023). The essence of strategic directions of youth education in the development of the new Uzbekistan. *Innovative Achievements in Science 2022*, 2(16), 44-48.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011). Gençlerin istihdamı/işsizliği bakımından Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum*, 3(30), 93-135. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ct/issue/71783/1155063>
- Mustofaev, M. (2022). The organization of Turkic States: a new approach to global and regional challenges. *PERCEPTIONS: Journal of International, Affairs*, 27(9), 105-120. <https://dergipark.org.tr/en/pub/perception/issue/71446/1149303>
- OECD. (2007). *Reviews of national policies for education: Basic education in Turkey*. OECD.
- Oskonbaeva, Z. (2021). Main drivers of tobacco consumption among youths: The case of Kyrgyzstan. *Journal of Applied Microeconometrics*, 1(1), 29-39. <https://doi.org/10.53753/jame.1.1.03>
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. ve Şirin, A. (2002). Türkiye’de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 473-506.
- Rakhmanov, T. O., Nurmamatova, K. C., Abdukadirov, K. J., Mirzarakhimova, K. R. ve Mardonov, O. D. (2022). Innovative factors of raising youth morality in the republic of uzbekistan. *Interdiscipline Innovation and Scientific Research Conference*, 1(3), 55-57.
- Rustamov, E., Musayeva, T., Xalilova, X., Ismayilova, G. ve Nahmatova, U. (2023). Exploring the relationship between social connectedness and mental wellbeing: the mediating role of psychological resilience among adults in Azerbaijan. *Discover Psychology*, 3(1), 15. <https://doi.org/10.1007/s44202-023-00080-8>
- Samadova, M. (2016). Educational reforms and innovations in Azerbaijan. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 6(1), 62-67.
- Sarı, A., Fırat, A. ve Karaduman, A. (2016). Quality assurance issues in higher education sectors of developing countries; Case of Northern Cyprus. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 326-334. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.07.143>
- Seitov, A. (2019). Internet Addiction among Youths of Uzbekistan. *Sotsiologicheski problemi*, 51(Special 2), 329-343.
- Serikbayeva, B. ve Abdulla, K. (2022). Good governance matters for well-being: the case of Kazakhstan. *Transforming Government: People, Process and Policy*, 16(1), 140-164. <https://doi.org/10.1108/TG-02-2021-0030>
- Shakhzod, O. (2023). Characteristics of cooperation in the field of education between Uzbekistan and Turkmenistan. *Innovative Academy*, 2(15), 48-53. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7878078>

- Sharipova, D. ve Kudebayeva, A. (2023). Changing well-being in Central Asia: Evidence from Kazakhstan and Kyrgyzstan. *Journal of Happiness Studies*, 24(3), 1233-1260. <https://doi.org/10.1007/s10902-022-00607-1>
- Şahin, L. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak eğitim ve Türkiye'deki durumu. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(1), 122-171. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trakyaibf/issue/30831/315808>
- Tarman, B. (2010). Global perspectives and challenges on teacher education in Turkey. *International Journal of Arts & Sciences (IJAS)*, 3(17), 78-96.
- Tokcan, H. (2017). Determining the Turkish World perceptions of candidate social studies teachers through word association test. *Universal Journal of Educational Research*, 5(8), 1386-1395. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050812>
- Tolegenova, A. (2018). Prevalence of internet addiction and its association with mood and sleep disorders among young adults in Astana, Kazakhstan (s. 1-49).
- Toybazarova, N. A. ve Nazarova, G. (2018). The modernization of education in Kazakhstan: Trends, perspective and problems. *Bulletin of National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan*, 6(376), 104-114. <https://doi.org/10.32014/2018.2518-1467.33>
- Urinbaevich, K. A. (2022). Factors for increasing the activity of youth of Uzbekistan in the field of science and education. *Middle East Journal of Applied Science & Technology*, 5(1), 33-37. <https://ssrn.com/abstract=4080232>
- Veliyev, D. (2009). Küreselleşme sürecinde Türk dünyası. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009(19), 103-110. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sufesosbil/issue/11419/136411>
- Yalçınkaya, M. ve Beşirli, H. (2022). Türk Cumhuriyetleri arasındaki uluslararası öğrenci hareketliliği ve bu hareketliliğin yükseköğretimin uluslararasılaşma sürecindeki rolü. *Karadeniz Araştırmaları*, 19, 363-382 <https://dergipark.org.tr/en/pub/karadearas/issue/70814/1138496>
- Yaldız, F. (2023). The political vision of the organization of Turkic states: An analysis of the Turkic world vision 2040. *Eurasian Research Journal*, 5(2), 61-79. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erj/issue/77450/1303619>
- Yessenbekova, U. M., Turzhan, O. I., Koshanova, K. A., Yegemberdiyev, I. D. ve Kutym, B. K. (2020). Role of media in addressing the socialization problems of the younger generation: The case of Kazakhstan. *Media Watch*, 11(2), 348-355. <https://doi.org/10.15655/mw/2020/v11i2/195659>
- Yınal, A., Kalkan, F. ve Çakıcı, M. (2022). A qualitative study on violence against women and the impact of printed media in the Turkish Republic of Northern Cyprus. *Alpha Psychiatry*, 23(3), 128-134. <https://doi.org/10.5455/apd.117130>
- Zeinali, A. (2013). Epidemiology of addiction susceptibility in the students of West Azerbaijan Islamic Azad Universities. *Life Science Journal*, 10(5), 172-7.

EXTENDED SUMMARY

The Turkic World, which hosts different cultures under the Turkish identity in a wide geography, exhibits a very important structure in terms of its historical past. As a matter of fact, Turkic communities live in different states in different parts of the world (Alyılmaz, 2015, p. 70). In this context, the Turkic World extends from Kosovo and Montenegro in the west to Mongolia in the east, including Türkiye, the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), Azerbaijan, Kazakhstan, Turkmenistan, Uzbekistan and Kyrgyzstan, East Turkestan, Tatarstan, Chuvash, Bashkortostan, Sakha-Yakutia. It also represents semi-autonomous regions such as Altai, Karachay, Balkar and places where Turks live in the world (Bay et al., 2017, p. 58).

The phenomenon of the Turkic World turned from an ideological dream into a political reality after 1991, when independent Turkic states became equal and dominant in the international system and international politics (Yaldız, 2023, p. 61). However, the rapid increase in the population and the high number of young people observed in the Turkic World are noteworthy (Veliyev, 2009, p. 108). Additionally, Istanbul was selected as the Youth Capital of the Turkic World for 2023. Although different criteria are presented for the young adulthood period, it is generally assumed that it begins between the ages of 18-24 (Ataç, 1991). During this period, individuals are expected to choose a spouse, learn to live with their spouse and start a family, have a profession, and fulfill responsibilities specific to the adult world such as citizenship and child rearing (Havighurst 1953). Considering that young adults are in a period where they are preparing for their adult roles and gaining their identity, what they experience, what their problems are and their support sources become important. For the Turkic World, which will consist of qualified and psychologically strong adults in the future, it is very necessary to understand their lives today and to work in this direction. Considering that the two elements that will take a society forward are education and psychologically healthy adults, young adults' experiences in these two areas becomes important. For these reasons, in this study, the educational experiences and psychological states of young adults of the Turkic World are discussed.

As a result of the research, it was seen that studies carried out under the name of the Turkic World were rare, and comparative studies on samples such as Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Turkmenistan or TRNC and Türkiye were found under the name of the Turkic World. Although the youth of the Turkic World have different experiences regarding education, it has been concluded that there are problems arising from the system and its operation, lack of financing or the inability to fully implement technological innovations and that innovations in education are needed. In addition, it is aimed to raise competent, technology-oriented, self-confident young adults who are aware of national values at all levels of education. It is noteworthy that there are different factors affecting the well-being of young adults living in the Turkic World, that young adults have to cope with challenging life events such as addiction types, violence, anxiety and depression, and that they experience anxiety about the future and form the idea of migration. It is seen that studies carried out in the psychological state dimension generally focus on life satisfaction and well-being. In this respect, it can be said that studies that present the psychological situation from a broader perspective are needed. This study can be considered to contribute to the evaluation of the studies carried out for young adults of the Turkic World from a general perspective. However, it can be said that the study has

some limitations. This study is a compilation study presented by scanning the existing literature. In this respect, systematic review and meta-analysis type studies can be recommended. In addition, it is limited to young adults in the context of their developmental periods, and education and psychological status as a subject. In this respect, in future studies, studies carried out with individuals in different developmental periods living under the umbrella of the Turkic World, focusing on different topics, can be examined. Apart from these suggestions, the following suggestions can be made in line with the literature reviewed:

- It can be thought that it would be beneficial for organizations similar to TURKSOY to carry out studies aimed at identifying and helping to solve the educational problems of young adults of the Turkic World, ensuring multifaceted education-oriented mobility between the countries of the Turkic World and making them competent.

- It is known that the youth capital of the Turkic World in 2023 is Istanbul. Every year, young adults in different Turkic World countries can be provided with the opportunity to come together, acculturate, and exchange education-oriented information.

- It is impossible to generalize the results of the research conducted with young adults of the Turkic World on psychological variables and educational experiences. At this point, it may be recommended to conduct qualitative and quantitative research with a large sample covering young adults living in the Turkic World on important issues.

- It may be recommended to review the adequacy of the current education system of universities in the Turkic World that offer educational opportunities to young adults and include current practices in line with needs. In this way, it may be easier for individuals to acquire professional skills at international standards.

- It is important to expand mental health services that will provide psychological support and strengthening of young adults in the Turkic World. In this context, it may be recommended to plan preventive and protective studies on needed issues.

- It may be recommended to standardize studies that will reduce the risk factors and increase the protective factors that will prevent young adults in the Turkic World from looking at the future with hope, and develop the necessary education and mental health policies to reach all young adults.